
DOSADAŠNJI IZVORI O GRBOVIMA CRNOJEVIĆA

Aleksandar Saša Samardžić

Sve države vode računa o svojim simbolima. Heraldici, kao pomoćnoj istorijskoj nauci, koja proučava postanak, razvoj i izradu grbova, u svim državama pridaje se velika pažnja i potpomaže razvoj te naučne grane. Države koje nemaju dugu heraldičku tradiciju i istorijski kontinuitet sa velikim sredstvima i pažnjom razvijaju tu oblast. Dok mi u Crnoj Gori, bogatoj heraldičkom tradicijom, državnom i porodičnom, pokušavamo pobjeći od nje kao da se stidimo svoje prošlosti. Prepuštamo da o crnogorskoj tradiciji pišu drugi stavljajući nas u neke sasvim druge korpuse, samo ne u crnogorski. I sama država, kad se sretno sa gorućim, dnevnim, problemom, rješava ga na „brzinu“.

Grbovi su kôd postojanja i tradicije, simbol trajanja i spoj prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Grbovi su dio našeg identiteta i kontinuiteta.

Grb dinastije Crnojević osnov je za državnu heraldičku tradiciju Crne Gore. Naime, zlatni krunisani dvoglavi orao uzdignutih krila na crvenom štitu postaje stalni grbovni simbol na budućim crnogorskim državnim grbovima. Upravo iz tih razloga moramo posvetiti dužnu i značajnu pažnju istraživanju i sakupljanju izvora o dinastičkom grbu Crnojevića.

Ustaljena je praksa kad se govori ili prikazuje grb Crnojevića da se pokaže grb, tj. kamena dekorativna plastika s Cetinjskog manastira.

Da se malo zadržimo na njemu. Dosta često ćemo čuti prilikom opisivanja toga grba da je to bijeli dvoglavi orao Crnojevića.

Tri detalja privlače pažnju. Prvo, grb da bi bio grb *mora* biti na štitu. Toga ovde nema, nego je dvoglavi orao okružen lovorovim vijencem. Drugo, vrhovi krila su spuštena dolje i treće, glave orla su vezane ogrlicom.

Drugi „grb“ koji se prikazuje je sa kapitela ispred Dvorske crkve na Čipuru.

Ipak se u posljednje vrijeme taj „grb“ preskače jer su previše uočljiva dva detalja. Prvi da nema kruna iznad glava orla i drugi detalj da u kandžama drži kugle.

Još jedan od ustaljenih prikaza grba Crnojevića je i pečat Ivana Crnojevića koji se čuva u Cetinjskome manastiru.

U *Crkvenome ljetopisu* Andrije Zmajevića iz 1675. godine imamo još jedan prikaz istoga pečata.

Zahvaljujući svemu navedenom i na nadgrobnoj ploči Ivana Crnojevića u Dvorskoj crkvi na Ćipuru umjesto grba Dinastije

Crnojevića aplicira se konturna verzija pečata, de imamo zadovoljenje svih „ukusa“ - i bijeloga dvoglavog orla i zlatni otisak

pečata. Ako ipak prihvatimo da se nije htjelo ili smjelo, aplicirati grb Dinastije Crnojević na nadgrobnoj ploči osnivača Cetinja, ipak se onda barem mogao vjerno aplicirati njegov pečat, iako kod Crnogoraca ne postoji tradicija da se grobno mjesto obilježava „pečatom“.

Omiljeni prikazi za grb Crnojevića su i dekorativne zastavice iz Oktoih.

i iz njih se izvlači ono što se pretpostavlja da je grb.

ili

a koristi se

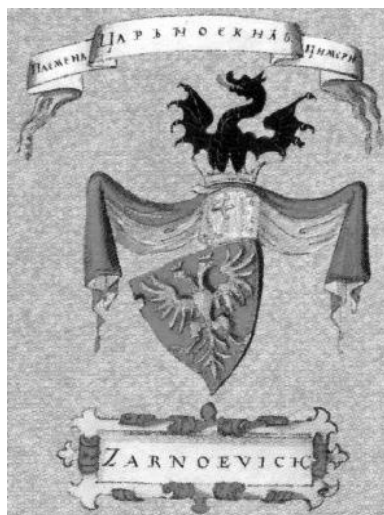
Istorija državnoga grba Crne Gore počinje dinastijom Crnojevića. Porodični grb Crnojevića postavio je osnov crnogorske državne heraldike. Da pogledamo još neke izvore. Plemićki grb dobio je Ivan Crnojević na šednici mletačkoga Velikog vijeća 24.02.1473, što je potvrđeno zlatnom bulom čiji prijepis se čuva u Državnome arhivu Venecije (*Archivio di Stato di Venezia, Ex libro privilegiorum II, ch. 54*) u kojoj se navodi da je grb **zlatni dvoglavi orao**, o čemu je pisao Radoš Rotković.

I poslije pada Crne Gore taj grb je nosio i nastavio tradiciju Staniša (Skenderbeg) Crnojević kao i njegovi unuci koji su izbjegli u Veneciju.

Dikanž navodi da su „članovi porodice Crnojević, primljeni u krugove venecijanskog plemstva, nosili ovjenčanog **zlatnog orla u poletu na crvenom polju**“¹, a ilustrovan je na ovaj način.

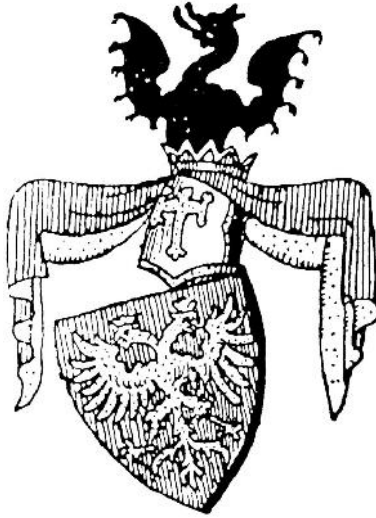

Svi poznati grbovnici na isti način prikazuju grb Crnojevića. U Grbovniku *Korjenić-Neorić* iz 1595. god.

¹ Charles du Fresne Sieur du Cange, *Illyricum vetus et novum*, str. 135.

i *Beogradskom grbovniku I* (koji je uništen u bombardovanju 1941.), a po kojima je A. Solovjev crtao grb Crnojevića, prikazan je na isti način, tj. kao zlatni dvoglavi orao u poletu na crvenoj podlozi.²

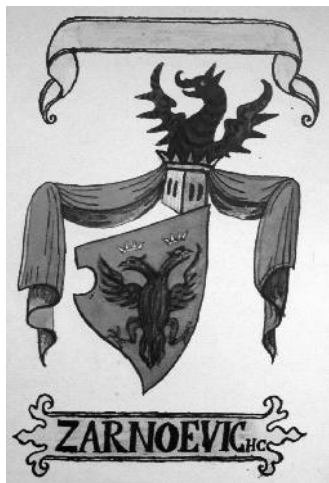
U tzv. *Beogradskom grbovniku II* iz 1620

² Aleksandar Solovjev, *Vizantijski heraldički amblemi i Sloveni*, str. 336

nalazi se grb Crnojevića koji je veoma lijepo likovno urađen. U tome grbovniku vidi se zlatni dvoglavi orao vizantijskoga tipa.

U *Fojničkom grbovniku* iz 1675. takođe se vidi isto, samo što likovno baš nije najbolje urađen.

I u ostalim grbovnicima, kao npr. Althanov grbovnik iz 1614, Olovski 1689, Skorojevički (Bečki) iz 1636, Iva Saraka iz 1746, Riter-Vitezovića svuđe je isti prikaz grba Crnojevića „ZLATNI DVOGLAVI ORAO U POLETU NA CRVENOJ PODLOZI“.

Takođe, i kasniji heraldičari se slažu oko izgleda grba Crnojevića, kao što su Ivan Bojničić,

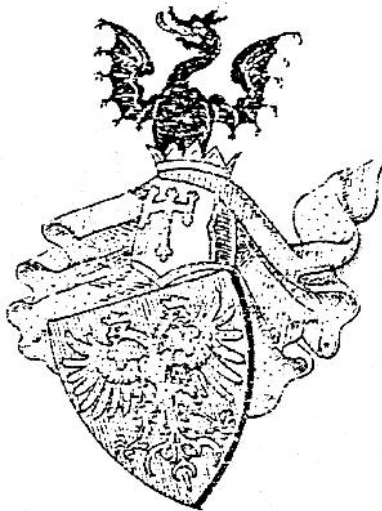
ZERNOVICCHIO. (Cernovicchio). Nob. Ven.

Stojan Novaković, Viktor Duišin,

Bartol Zmajević, Aleksandar Palavestra, Dragomir Acović,
Marko Atlagić,

Božidar Šekularac...

Izvora ima još, i nijesu svi sakupljeni. Jedan od prioriternih zadataka bi upravo trebao da bude da se istraže, skupe, dokumentuju i objave svi izvori vezani za grb Dinastije Crnojević.

Taj zadatak je trebao i do sada da bude odrađen iz prostoga razloga što se Zakonom o državnim simbolima štite istorijski simboli Crne Gore, pa i grb Crnojevića.

Najprioritetniji od svih zadataka koji stoje pred nama je da se na nadgrobnoj ploči Ivana Crnojevića u Dvorskoj crkvi na Ćirupu postavi grb Dinastije Crnojević.